

Ca je novega?

**Predsjednik Mesić posjetio Koromačno
Ekskluzivan intervju za "Ca je novega?"**

**Nova betonara u Kukuljanovu
Biti prepoznatljiv na tržištu
transportnih betona**

**Potaknimo kreativnost djece
Petra i Florijan osvojili
prva mjesta na Lidranu**

**"Ca je novega?"
slavi 1. rođendan**

Sretan 1. rođendan!

Dragi čitatelji,

Vuuuuššš ... stigli smo i do četvrtog broja "Ca je novega?", a s obzirom da izlazimo svaka tri mjeseca, prošla je već cijela godina i u ovom broju slavimo 1. rođendan! Zato smo se u jednom od članaka prisjetili nekih tema o kojima smo pisali u protekloj godini dana, a isto tako najavljujemo i sljedeći korak kojeg planiramo.

Ovaj je rođendanski broj zbilja jedinstven – nakon posjete predsjednika Holcimovoj tvornici u Koromačnu, potrudili smo se i, iako smo mali, uspjeli pripremiti intervju u kojem predsjednik Mesić odgovara specijalno vama, čitateljima "Ca je novega?". Nadam se da vam je zbog toga drago.

U našoj je općini stvorena i nova sportska disciplina, jedinstvena u svijetu i u toj se disciplini može natjecati

samo u općini Raša, točnije u rezervatu Liburna – to je Tovaritlon, kojeg su pokrenuli rezervat Liburna i Istra bike klub. Na prvom se takvom natjecanju okupilo točno 30 natjecatelja, a neki su od njih došli čak i iz Crikvenice.

U ovom broju ekskluzivno objavljujemo i pjesme dvoje pjesnika, Petre i Florijana, koji su na općinskom natjecanju Lidrano pobijedili u kategoriji nižih razreda, a u školu idu... u Koromačnu! Petra i Florijan, svaka vam čast, a čestitamo i nastavnicama na trudu.

Na kraju, drago mi je da s vama mogu podijeliti i uspjeh jednog od naših kupaca, tvrtke Coopcostruttori: I 8. ožujka probijen je posljednji dio tunela Mala Kapela, koji se radi s našim cementom, a to je najduži tunel u Hrvatskoj – 5.785 m.

Uživajte u čitanju!

Julija Škoro

Holcim

"Ca je novega?"

tromjesečne novine za lokalnu zajednicu

Nakladnik:

Holcim (Hrvatska) d.o.o., Koromačno bb, 52222 Koromačno

Glavna urednica:

Julija Škoro

tel.: 052 876 900; fax: 052 876 240

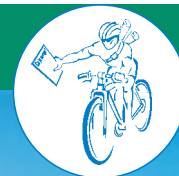
e-mail: info-hrv@holcim.com

www.holcim.hr

Grafička priprema:

Borovac i Bence d.o.o.

EKO DOSTAVA DO
VAŠIH VRATA

Biciklisti kluba Istra bike dostavljaju "Ca je novega?" od vrata do vrata lokalnoj zajednici oko Koromačna i svim Holcimovim umirovljenicima.

SADRŽAJ

D. Rajković – Direktor transportnih betona u Holcimu Hrvatska Biti prepoznatljiv na tržištu transportnih betona	3
Održivi razvoj Holcim Hrvatska ulaže 147 milijuna kn u proces održivog razvoja	4
"Ca je novega?" slavi svoj prvi rođendan Idemo korak dalje	5
Po prvi put Predsjednik republike posjetio Koromačno Holcim je primjer uspješne privatizacije	6
"Kako so živeli naši stori" Zabava i okole zabavi	7
Mladi u Koromačnu Nataša Višković - "Bez mora ne bih mogla živjeti!"	7
Događaji Tovaritlon	8
Naše škole "Nevidljivi Jurić" odjurio na pulski Lidrano	10
Aktivnosti Ribolovci postaju on-line	12
Jamstvo sigurnijeg istraživanja podmorja	13
Općina Raša U zgradi Majstila Poduzetnički inkubator	14
Otpad kroz povijest Sadašnjost	15
Va kantune Ekskluzivni intervju s predsjednikom Mesićem	16

Bilo bi nam drago s vama podijeliti naše kalendare za 2004. godinu, te vas pozivamo da dođete u Koromačno na portu, ili ako ste iz udaljenijeg mjesta da nazovete na broj 052 876 935 i vrlo rado ćemo vam ga poslati poštom.

Ova je publikacija tiskana na recikliranom papiru.

Dorijan Rajković - Direktor transportnih betona u Holcimu Hrvatska

Biti prepoznatljiv na tržištu transportnih betona

tekst: Robi Selan

Dorijan Rajković, diplomirani inženjer elektrotehnike iz Labina, član je Uprave Holcima Hrvatska i Direktor transportnih betona. Drugim riječima Dorijan je direktor Holcimovih betonara što se nalaze u Lučkom (predgrađe Zagreba), zatim u Zaboku, Bistri, Karlovcu i Klani kod Rijeke koja će uskoro dobiti još jednu betonaru, u industrijskoj zoni Kukuljanovo. Naš razgovor o betonu i betonarama započeli smo jednostavnim pitanjem za koje možda mnogi misle da znaju odgovor, ali ipak ... Dakle: "Što je to betonara odnosno beton?"

– Beton je građevni materijal koji se sastoji od cementa, agregata, vode i aditiva tj. dodataka. Vrlo često se ustvari govori o amiranom betonu što ustvari znači da je beton ojačan čelikom (armaturom). Betonara pak je pogon za proizvodnju svježe betonske smjese koja se iz Holcimovih betonara nakon proizvodnje miješalicama (mikserima) prevozi do gradilišta. Takva vrsta betona se naziva transportni beton. Kapacitet proizvodnje betona varira od betonare do betonare a najveći je kapacitet 130 m³ na sat u betonari u Lučkom.

* Od tvrtke Beton Lučko TB do Holcim Hrvatska?

– Holcim se kao svjetska korporacija bavi proizvodnjom cementa, betona i agregata. Samim time se činilo logičnim da se i u Hrvatskoj krene u sličnom pravcu. Sredinom 2001. godine je Holcim ušao na tržište transportnih betona prvim akvizicijama na području Zagreba. Kupljeno je 50% Resnik betona i od tvrtke Beton Lučko su kupljeni pogo-

ni za proizvodnju transportnih betona (Lučko i Zabok). Te iste godine kupljena je i betonara u Karlovcu dok su prošle godine kupljene betonare u Donjoj Bistri i Klani. U početku je tvrtka za beton bila poseban pravni subjekt u vlasništvu Tvornice cementa Koromačno. Stjecajem okolnosti od 2001. godine pa do rujna 2003. godine mijenjali su se nazivi tvrtke i to Beton Lučko TB (Transportni betoni), Korobeton, Tvornica cementa Koromačno, a sad, kao dio velike svjetske grupe, nosi ime Holcim Hrvatska.

* Koliko je ljudi zaposleno u betonarama?

– Oko dvadesetak na taj broj varira. U betonari obično rade tri čovjeka. Disponent, osoba koja kontaktira s gradilištima i planira isporuku betona. Operater u betonari koji, po nalogu disponenta, proizvodi beton i to uz pomoć automatskog sustava za miješanje betona. Na kraju postoji osoba koja se bavi radom na utovarivaču, uzimanjem uzoraka betona i ostalih materijala te ostalim potrebnim poslovima. Za svaku betonaru postoji odgovorna osoba koja se brine o tome da zadovolji potrebe kupaca. Osim toga imamo vlastiti središnji laboratorij u Lučkom i održavanje betonara. Od ove godine Holcimova sestrinska tvrtka TransPlus, zajedno sa svojim kooperantima, organizira prijevoz betona auto-beton mikserima do gradilišta i ugradnju auto beton pumpama.

* Po čemu je poseban beton kao roba odnosno tržište betona?

– Beton je specifičan jer je roba koja se ne može skladištiti, drugim riječima potrebno ga je proizvesti neposredno

prije nego li će biti ugrađen što onda zahtijeva da posao radi dobro uhodan tim i shodno tome postavljena organizacija. Iz toga se može zaključiti da je posao s betonima jako dinamičan jer se lanac narudžba – proizvodnja – isporuka odvija u kratkom roku.

* Kako izgleda tržište betona i koje su tu specifičnosti?

– Kod betona s obzirom na veličinu područja bolje je govoriti o mikro-tržištima nego o velikim tržištima. U prosjeku betonara može kvalitetno opskrbljivati gradilišta u radijusu od 30 km. U većim se gradovima obično postavljaju dvije ili više betonara. Tržišna utakmica na svim područjima je vrlo jaka i kupac u principu ima širok izbor mogućih dobavljača betona (samo u Zagrebu ima oko 30 betonara). Naravno postoje i velike razlike među dobavljačima. Veliku ulogu u kvaliteti betona ima agregat, i tu bih želio naglasiti da Holcim ima čvrste ugovore s dobavljačima agregata tako da ni u kriznim trenucima ne posežemo za materijalima sumnjivog porijekla. Nažalost moram konstatirati da je još uvijek prisutna siva ekonomija u prodaji betona odnosno izbjegava se plaćanje PDV-a.

* Koje su trenutno neke od prednosti Holcima na tržištu betona?

S obzirom da Holcim gleda dugoročno na tržište betona kao segment u kojem se želi razvijati nije nam cilj uspjeti preko noći i onda krenuti u nešto drugačije. Radimo na tome da Holcim postane prepoznatljiv kao broj 1 u proizvodnji i isporuci betona na svim tržištima na kojima smo prisutni. Prije svega nam je imperativ potpuno zadovoljstvo kupca gdje veliku pažnju pridodajemo kontroli kvalitete betona i svih ulaznih sirovina koje naravno moraju imati valjane certi-

fikate. U tu svrhu opremili smo jedan središnji laboratorij u Lučkom gdje stručni kadar neprestano vrši kontrolu pod nadzorom Instituta građevinarstva Hrvatske. Osim toga svaka je betonara opremljena automatskim sustavom za miješanje betona čime se postiže maksimalna transparentnost prema kupcu. Trenutno betonare posjeduju certificiran sustav upravljanja kvalitetom ISO 9001, a u planu je da se ove godine zasluži i ISO 14001 certifikat za sustav upravljanja okolišem odnosno zaštitom okoliša.

Trenutno planiramo akcije koje su usmjerene ka stvaranju čvršće veze s našim kupcima. Smatram da Holcim kao jedna globalna grupa može ponuditi neka iskustva koja bi bila zanimljiva i korisna našim kupcima. Težimo k tome da poslovanje s Holcimom bude užitak.

* Kako stojte sa zaštitom okoliša?

Na betonarama, kao i u cijeloj grupi, pitanje zaštite okoliša i poštivanje svih propisa i normi je najprioritetnija zadaća. Stoga su sve naše betonare opremljene uređajima za sprječavanje emisija (filteri) odnosno sustavima za reciklažu preostalog betona. Nećemo stati samo na tome nego ćemo pokušati uljepšati svaku našu betonaru tako da se što bolje uklape u sredinu u kojoj se nalaze.

* Na kojim novim projektima se radi?

– Betonara u industrijskoj zoni Kukuljanovo je naša najnovija investicija. To će biti najveća betonara na području grada Rijeke. Tom betonarom želimo postaviti nove standarde u samom izgledu betonare i po pitanju zaštite okoliša.

Održivi razvoj

Holcim Hrvatska ulaže 147 milijuna kn u proces održivog razvoja

Betonara koja zadovoljava sve standarde zaštite okoliša

Na prethodnoj ste stranici imali priliku pročitati da će Holcim Hrvatska ove godine u Kukuljanovu sagraditi novu betonaru, koja će postati 11. lokacija na kojoj posluje u Hrvatskoj. Napravljena je studija o utjecaju na okoliš, a kao što je u studiji navedeno investirat ćemo u vrhunsku tehnologiju, te primijeniti sve standarde zaštite okoliša: postojat će uređaj za recikliranje ostataka betona, pomoću kojeg se voda nakon pranja mješalica za prijevoz betona vraća u proizvodnju, posebna će se pažnja posvetiti izgradnji sustava za odvodnju tehnoloških i oborinskih voda, silosi cementa imat će filtere, a pogon ćemo obložiti pločama debljine 5 cm posvećujući posebnu brigu zaštiti od buke.

Partnerstvom privatnog i javnog sektora do zaštite mora

U Koromačnu, gdje je zaposlen najveći dio radnika, u tijeku je nekoliko projekata. Drago nam je da smo ih mogli predstaviti predsjedniku Mesiću tijekom njegove posjete Koromačnu. Prvenstveno nam je drago što smo predsjedniku predstavili investiciju u postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda, i to zbog toga jer je projekt realiziran kroz partnerstvo privatnog i javnog sektora.

Prednost partnerstva privatnog i javnog sektora je u tome što se rukovodi načelom da i javni i privatni sektor imaju svoje prednosti, kojima se nadopunjuju kako bi unaprijedili kvalitetu života lokalne zajednice. Holcim Hrvatska je zajedno s lokalnom zajednicom pokrenuo investiciju u postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda u kojem će Holcim pokriti troškove investicije, i predati ga komunalnom poduzeću 1. Maj na upravljanje. Postrojenjem će se koristiti svi stanovnici Ko-

Ideja koja pokreće sve tvrtke unutar Holcim Grupe je koncept održivog razvoja, pa se zbog toga svake godine planiraju daljnja unapređenja u procesu održivog razvoja, odnosno rasta tvrtke, brige o okolišu i društvene odgovornosti. Ove godine Holcim Hrvatska u takve projekte ulaže 147 milijuna kn.

romačna i tvornica, čime se dugoročno investira u zaštitu mora.

Vrhunska energetska efikasnost u proizvodnji cementa

U usporedbi s industrijom cementa u Europi, Holcimova tvornica u Koromačnu ima potrošnju električne energije ispod europskog prosjeka. No to ne znači da se ne može još više smanjiti. Zbog toga smo pripremili projekt i od Holcima dobili odobrenje za unapređenje mlina cementa. U veljači ove godine započele su pripreme, dobili smo građevinsku dozvolu, a građevinski radovi započnu početkom svibnja. Zahvaljujući toj investiciji koja će biti realizirana u sljedećih godinu dana, Holcimova tvornica cementa u Koromačnu postat će jedna od energetski najefikasnijih tvornica cementa u Europi smanjujući potrošnju električne energije do 15%, odnosno 10 milijuna kWh godišnje.

Prema podacima Elektroistre prosječna godišnja potrošnja električne energije po domaćinstvu u Labinu i okolici iznosi 3.300 kWh, što znači da je smanjenje potrošnje električne energije u Holcimu Hrvatska jednako godišnjoj potrošnji od oko 3.500 domaćinstava. Drago nam je da ovim projektom kroz smanjenje potrošnje električne energije štedimo prirodne resurse i smanjujemo emisije CO₂, vodeći brigu o zaštiti okoliša i time direktno doprinosimo održivom razvoju.

"Ca je novega?" slavi svoj prvi rođendan

Idemo korak dalje

tekst: Julija Škoro

fotografije: iz arhiva "Ca je novega?"

S ovim, četvrtim brojem, "Ca je novega?" slavi svoj prvi rođendan! Sretni smo što smo u proteklih godinu dana neke od lijepih događaja u našoj lokalnoj zajednici mogli podijeliti s vama. Škole i udruge s kojima surađujemo provode veliki broj aktivnosti, a naša je želja da se broj korisnika tih projekata svakim danom sve više povećava i zbog toga ih želimo podijeliti s vama.

Bilo je tu prošle godine preko 200 volontera u ekološkoj akciji povodom Dana zaštite okoliša, a prikupljeno smeće zamijenili smo za 500 sadnica šarenog proljetnog cvijeća. S vama smo podijeliti i sjećanja barba Bepa, koji je prije 75 godina počeo raditi u Koromačnu. Djecu iz pet osnovnih škola smo kroz projekt "Prvi dan škole" iznenadili sa Šajetom i akrobatima na biciklima, a djeca su od kreativnog materijala koji smo im poklonili napravili mnogobrojne ukrase i prodavali ih u Labinu i Zaboku na izložbi "Stvarajmo zajedno".

Da bismo proširili glas o aktivnostima škola i udruga, prošle smo godine

dva puta organizirali Sajam dobrih ideja – jednom u vijećnici Općine Raša, a drugi put na Dan otvorenih vrata, na kojem ste imali priliku od štanda do štanda razgovarati s njima. Na štandu Planinarskog društva Skitaci mogli ste se popeti i na umjetnu stijenu i osjetiti adrenalin. Smatramo da je ovogodišnja organizacija Tovaritlona rezultat tog povezivanja ljudi: Tovaritlon su povodom Dana voda organizirali rezervat Liburna i klub Istra bike, a gladne natjecatelje nahranili su članovi Društva športova na moru, sve tri udruge s kojima surađujemo.

Drago nam je da smo s vama mogli podijeliti i aktivnosti s djecom iz vrtića i osnovne škole u Zaboku, kojima se zahvaljujemo na predivnim crtežima i tekstovima koje su napisali o Danu otvorenih vrata u Zaboku i o svojim iskustvima na božićnoj prodajnoj izložbi. Ove bismo godine takvu suradnju željeli proširiti i na neke druge lokacije u Hrvatskoj na kojima radimo.

Prvi rođendan proslavit ćemo tako što idemo korak dalje: želeći nastaviti unapređenje komunikacije s lokalnom zajednicom, organizirat ćemo Građanski sat "Ca je novega?" a početak ćemo u Koromačnu. Koncept građanskog sata je da svakih šest mjeseci lokalnu zajednicu obavijestimo o Holcimovim projektima u procesu održivog razvoja: gospodarskom rastu, zaštiti okoliša i društvenoj odgovornosti.

Drago nam je zato da vas možemo pozvati u prostor bivše kino sale u Koromačnu u utorak, 6. travnja 2004. od 17 do 18 sati

na Građanski sat "Ca je novega?"

Po prvi put Predsjednik republike posjetio Koromačno

Holcim je primjer uspješne privatizacije

tekst: Branko Biočić

fotografije: Ured Predsjednika republike

Nakon što je u Puli svečano otvorio Europsko prvenstvo u boksu predsjednik Stjepan Mesić posjetio je Labištinu, posebice Labin, Bršicu, Koromačno i Rabac.

Predsjednik Mesić srdačno je dočekan u Labinu kao i prije tri godine kada je ovdje posljednji put boravio kao pokrovitelj 80. obljetnice Labinske republike. Na trgu ga je dočekalo izaslanstvo grada Labina koje je predvodio gradonačelnik Tulio Demetlika, a zatim je u Velom kafeu popio jutarnju kavu u ugodnom društvu svojih domaćina i gostiju koji su se ovdje zatekli.

"Od Vaše posljednje posjete ostvareni su određeni gospodarski pomaci, a broj nezaposlenih smanjen je s 2.700 na 1.100", rekao je predsjednikov domaćin

nici cementa tvrtke Holcim u Koromačnu predsjedniku Mesiću su nakon srdačnog dočeka zaposlenici i uprave tvrtke predstavljeni projekt partnerstva javnog i privatnog sektora: investicija u postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda u koji će Holcim uložiti 2 milijuna i 700 tisuća kuna, i Holcimova investicija u mlin cementa vrijedna 130 milijuna kuna.

čin labinski gradonačelnik Tulio Demetlika u kraćem razgovoru u gradskoj palači zatraživši potporu države za infrastrukturne projekte važne za razvoj Labištine posebno na području turizma i poduzetništva. Predsjednik Mesić preporučio je čelnicima grada Labina i susjednih općina Plićan, Raša, Sveta Nedjelja i Kršan da se okrenu razvoju turizma, visokoj tehnologiji i otvaranju produktivnih radnih mjesta.

Na putu za Koromačno predsjednik Mesić je razgledao luku Bršica i zauzeo se za njezino oživljavanje. U tvor-

"Ovo je primjer uspješne privatizacije u Hrvatskoj. Uz visoku tehnologiju sačuvana su radna mjesta, a razvoj tvornice nije u suprotnosti s ekologijom i razvojem turizma u ovom kraju", rekao je Mesić nakon što ga je predsjednik Nadzornog odbora Jakša Barbić upoznao s procesom privatizacije i razvojem tvornice, a načelnik općine Raša Josip Knapić sa suradnjom općine i uprave tvrtke. Članovi BIK Istra Bike uručili su na biciklima predsjedniku novogodišnji broj lista "Ca je novega?", a zatim je u ležernoj atmosferi uslijedilo

darivanje predsjednika od strane malšana iz Koromačna kojima će za uspomenu sa susreta s predsjednikom Mesićem ostati zajednička fotografija.

Predsjednik Mesić obišao je i radove na produženju obalnog zida u Rapcu te razgledao hotelske kapacitete tvrtki Rabac i Maslinica koji se pripremaju za turističku sezonu. U Labinu je posjetio hrvatsko-talijansku tvrtku

Eurohouse, jedinu takve djelatnosti u Hrvatskoj koja je u dvije godine postojanja izgradila više od 1100 mobilnih kućica, uglavnom za naše tržište, ali i za talijansko, njemačko i mađarsko tržište. Posjetu Labištini predsjednik Mesić završio je na agroturističkom objektu Pineta u Svetom Martinu gdje je ručao u društvu svojih domaćina.

"Kako so živeli naši stori"

Zabava i okole zabavi

Tako, Korizma je finila i sada morete pit, jes, toncat i zabovljat se koliko čete – ako ste storili co od manje dok je Korizma durala! Čete reć da se sada more anke ženit – onaisti ki jima za kega. Ma, ja ćun van reć da se mogli ženit i za vreme Korizmi jer crekva to ne broni, samo va šetimoni od Velega Petka se jedini ne more oženit. Ku ne vervate, pitajte popa!

Bi reći da smo veći katolici nego papa, ali takova je tradicija, a o našemi tradicijami van željin reć por besedah. Kad so se nekadar mladić i mloda oženili, se je delala fešta, a ona prez balona ni mogla pasat. Balon, paromo si da znomo ca je, tar ga vidimo anake danas na sake fešte kada ge tonacaju oni z RKUD "Rudar" Raša! Ma, malo ki više zno, forši samo oni va RKUD-e, da se balon na Labinščine tonca ne samo ono fozo ka se zove "na nogi" nego se toncaju anke "lesi", a to je balon kada su najprvo na jene bonde si mladići, a na druge mlode. Spodoban balonu je "balo de kušin", a tonacalo se i "šetne paši", cotič, valcer, verac i šato.

Na pir so onda hodile samo mlode i mladići, ne anke stareji kako danas. Mlode ne so kako danas bile vane do ranega jutra nego samo do one ori do ke so ni mati otac rekli i mogle su poč vonka samo s onen s ken so je oni pustili. Ma, mlode so kako i danas otele bit lepe, a lepce so se morale storit na neko drugo fozo nego danas. Ca se delelo za prat vlosi, ali, jušto sejno, robo? Se je va vodo stavilo popel s ognjišća, skuhalo, pustilo da se ohlodi, precedilo popel i se je dobila voda ka se je zvola lug. (Forši van je va škole hodila kemija pa se domislite ca je to "lužina".) Ben, s ten se je namesto sapunen prolo vlosi.

Tako cisti vlosi se je moglo nabrkat i to na dve fozie: železon ili s krpo. Železo s dvo roga se je stepililo na ugnjišće i okole njega so se zamotivali vlosi i tako držali zamotani jeno vrime pokle cega bi ostali nabrkani. Druga foza je da se krpa raskine na mići bokonići i š njimi onda vežo mokri vlosi ki so se prstami motali va "pužiči". Kad bi se osušili i krpi molale, vlosi bi ostali nabrkani.

Se kapi da je saka mloda otele imet lepo, glatko kožo. Najlaglje i najprirodnije bimo rekli je pomešat dve žlice soli s mora sa sokon od limona i sten namazat celo telo. Pokle oprat s vodo i koža ostane glatka. Naše pranoni su delale anke maski od meda i to ovako: so zele jeno žlico meda, jeno žlico onega ca danas va butege zovemo kiselo vrhnje i jeno žuto od joja. Se so to zmešale i tri puti namazale na obraz. Tako so držale dvajsti minuti i pokle oprale s teplo vodo.

Jugvid Ana Ljuna Lea
Valerutiva Dunja Tihana
Diana Dunja Kamyela
Martina Amuren's Katia
Kn'stina Audma Ivana
Maja Ivana

tekst: Robi Selan prilagodio tekst iz knjižice "Kako so živeli naši stori"; knjižicu pripremila eko-grupa srednje škole "Mate Blažine" Labin

MLADI U KOROMAČNU

Nataša Višković - II razred Opće gimnazije u Srednjoj školi Mate Blažine Labin

"Bez mora ne bih mogla živjeti"

tekst i fotografija: Robi Selan

puno toga istražiti i po mogućnosti otkriti neku novu vrstu životinja. Nadam se da se more više neće onečišćavati.

* More je, dakle, nešto što posebno voliš. Zašto?

– More mi se posebno sviđa zato što pokriva najveći dio planeta, život je nastao u moru i more je još neistraženo. Bili smo na Mjesecu, ali morsko dno još je nepoznanica. Ima nešto u moru što možete razumijeti samo ako cijeli život provedete na moru. Mislim da ne bih mogla živjeti bez mora. Bit će teško kad budem morala otići zbog studija.

* Želiš li možda zaroniti u Marijanski jarak? U onih 11.000 metara dubine?

– Dok ja završim studij znanost i tehnologija će napredovati, pa ćemo vidjeti. Bilo bi lijepo zaroniti do Titanika, romantično.

* Roniš?

– Volim roniti. Ronim na dah, mogu izdržati minutu i pol pod vodom i idem dosta duboko. Nikad nisam ronila s bocama, ali jednog dana, kad budem punoljetna, prijavit ću se u ronilački klub u Rapcu.

* Vjerojatno si dobro upoznala podmorje oko Koromačna. Što se ondje može naći?

– U moru oko Koromačna prije je bilo puno više svega, ali siromašenje mora je opći trend u svijetu. More je kod nas još uvijek čisto, a obala prema Crnoj Puntici kao i prema Tunarici je prekrasna. Ja se s društvom kupam na Pribanji kod "Druge školje". Isplivam cijelu obalu Koromačna.

* Suvišno je pitati imaš li barku i ideš li u ribolov!

– Naravno, ali sve manje idem na more jer nemam vremena čak ni ljeti. U ribolov sam išla prije, dok sam bila manja. Odlazila sam s tatom na večer na parangal i slično.

* Koji je tvoj najveći ribolovni uspjeh?

– Puno onih malih ribica koje je poje moj mačak. Barem je on bio sretan!

* A što ti najviše voliš jesti iz mora?

– Sve sa gradela meni je super! Općenito volim sve iz mora, zdravo je i ukusno.

Nataša Višković iz Koromačna učenica je drugog razreda Opće gimnazije labinske srednje škole. Rekli bismo da spada među učenike "prirodnjake" – dobro joj idu kemija, biologija, matematika i fizika, premda joj ni društveni predmeti, npr. jezici ne stvaraju poteškoće.

– Smatram da je hrvatsko obrazovanje kvalitetno, puno se može naučiti u našim školama, ali program je grozno napravljen. Sve je stisnuto, a svaki profesor od učenika traži maksimalno.

S obzirom da se približava polovici svog srednjoškolskog obrazovanja, pitali smo je što bi po završetku mogla studirati.

– Još se tražim u nekim područjima, ali vjerojatno će to biti studij iz prirodnih znanosti. Uvijek su mi se sviđali oceanologija i virologija, ali s obzirom da živim na moru, mislim da će to biti oceanologija. To je predivna znanost. Voljela bih

TOVARITLON

tekst i fotografije: Radenko Vadanjel

U rezervatu smo "Libuma" – u dolini rijeke Raše, preciznije na prijelazu između Raše i Mosta Raše. Magičnost ovoga krajolika toliko je začudna da nam sve izgleda nestvarno, kao u nekom začaranom polusnu.

Biblijske nam se slike same otvaraju. Dok promatramo grupicu razigranih, neupregnutih magaraca kako se veselo valjaju u toploj prašini, pored ceste, u daljini nam se priviđaju pastiri stada i njihove žene s glinenim krčagama na glavama i sandalama ispod teškoga sukna. Gledajući te razigrane životinje, čovjek ne može, a da im pomalo ne zavidi na bezbrižnosti i dokolici. Ni poznata magareća tvrdoglavost, našim magarcima, čini se, više nije presudna karakterni osobina.

Na imanju nas dočekuje gospodin Perko, voditelj ovog izuzetno zanimljivog rezervata za zaštitu magaraca, ili kako je uvriježeno među pučanstvom kazati "tovara".

– *Biciklisti samo što nisu stigli* – puceta nestrpljivo rukama gospodin Perko. A za dugim, improviziranim šankom, na čistome zraku, neobično uhodana ekipa kuhara dragovoljaca – članova Društva športova na moru "Koromač-

no", već se dobarhno zahuktala sjekajući poveću hrpu luka i češnjaka. Krumpiri se gule u tišini, pedoći samo što nisu stigli, a sardele se ljeskaju u kašetaama "kao da su sad izvađene iz mora". Uzduž šanka, u pomalo neugled-

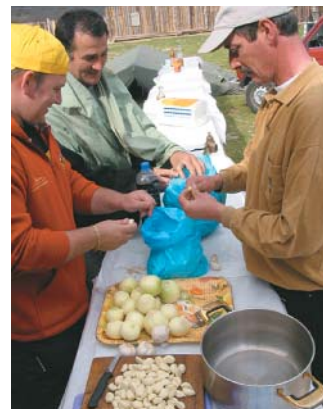
nim, plastičnim bocama, izložena su vrlo dobra crna i bijela vina. A podno šanka, u kašetaama, čuče voćni sokovi koje nitko niti primjećuje, niti pomjera.

– *Očekujemo stotinjak ljudi. To su većinom čitave familije biciklista* – objašnjava nam ozbiljnost zadatka kapo od kužine gospodin Eros Višković.

– *Sudionici ove biciklijade plaćaju kotizaciju 20 kuna i za to dobivaju prigodne majice, ručak i piće* – dodaje Cavenago Robert okupan u suzama sjekajući ljuti luk, a kompanjon Edo Modrušan pomaže mu guleći velike kriške češnjaka.

Blizi se deset sati i u naš mali kamp pristižu prvi natjecatelji. Neki ulijeću izravno vozeći bicikle, a oni iz udaljenijih mjesta Crikvenice, Umaga ili Trgeta voze svoje ljubimce na krovovima automobila. Slijedi 26 kilometara duga makadamska staza iz rezervata Liburna, preko izvora Rakonek, Mosta Raša, Štalija, TE Vlaška, Cerova, pa sve do glavnog trga u Raši gdje karavanu očekuje mala okrijepa nakon "iscrpljujuće" vožnje.

Na ogromnom, brisanom prostoru trga u Raši, nešto prije podne, u iščekivanju dolaska karavane, očevici smo jedne vrlo neobične, ali nimalo bezazlene utrke na pomalo čudnim biciklima, tzv. trokolicama. Poredani u startnoj liniji poput bolidi Formule 1, vozači tih neobičnih bicikla s tri ili če-

tiri kotača, ovisno o modelu i životnoj dobi vozača, na zvuk pištaljke, razmiljuju se ogromnim brisanim prostorom poneseni povcima i izravnim navijanjem razgaljenih mama, tata, nona i noneta. Djeca, ipak najviše uživaju u vožnji bicikloma – zaključujemo.

Uto stiže i karavana. Na začelju duge kolone posebno nam zapinju za oči gospodin Šerif i njegov pas Bingo.

– *Ovo je Bingo* – ponosno nas upoznaje gsp. Šerif sa svojim ljubimcem, patuljastim mješancem umiljata pogleda. Bingo je pas koji jednostavno voli voziti se na biciklu. Njegovo je mjesto u maloj košarici iza sica, odnosno po višeg zadnjeg kotača.

– *Rođen je 7.06.1992., mješanac je, boje bijele i crne* – detaljno nam podastire podatke o svom malom prijau-

telju gospodin Šerif. Gospodin Šerif živi u Raši. I baš kada krenusmo lijepo "čakulati" s gospodinom Šerifom dat je signal za pokret. Bingo se nimalo ne uzbuđuje što opet ulazi u košaricu. Biciklistička karavana kreće natrag, prema rezervatu Liburna.

– Posjekao sam gumu koja nema zračnicu. To je specijalna guma, trebao bi imati onu pjenu, kao za auto da za-pečem tamo gdje je rupa. Tata mi isto vozi. Svi su tu, i pobrali su ključeve od auta. Zato zovem nonu da vidim da li ću ostati ili će me ona doći uzeti – pomalo razočarano objašnjava nam odustajanje od biciklijade Marko Faraguna, inače član Brdsko biciklističkog kluba Istra BIKE iz Labina.

I konačno, stiže toliko iščekivani, zasluženi ručak. Ozbiljnih lica, udubljeni u svoje porcije, izmoreni biciklisti vraćaju organizmu toliko potrebne kalorije. A nakon ručka, šećer na kraju – "Tovaritlon"! Prijavljeno je deset ekipa od po tri člana.

Ali što je to "Tovaritlon"? "Tovaritlon" nije niti triatlon, a nema veze ni s magarcima, odnosno tovarima?

Ukratko, propozicije su sljedeće: 3.000 metara vožnje biciklom – MTB, slijedi 1.300 metara trčanja, i na kraju 300 metara veslanja u sandolini.

Sve dosad proživljeno, proteklo je u ozračju rekreacijske i relaksirajuće atmosfere. "Tovaritlonom", koji slijedi, sudionici – natjecatelji, svojom ozbilj-

nošću i željom za pobjedom podignut će navijačku atmosferu "do usijanja". Stoga nije zgorega nabrojiti sve ekipe: DŠM Koromačno, Trget, Tupljak, De Conte iz Labina, Kirci – Crikvenica, Café bar Valentino iz Labina, BBK "Istra BIKE" iz Labina, Holcim, "Uninvest" iz Labina i Žlajfari.

Trčanje, pa preuzimanje štafete i vožnja biciklom, i na kraju, do cilja, sandolinom – ukratko je kratak opis ovog, kratkog, ali vrlo zahtjevnog natjecanja.

– Evo, malo sam uspio istegnuti i tetivu. I to na sandolini. Nevjerojatno, ali veslao sam u klečećem stavu kao Matija Ljubek, dok su drugi sjedili u sandolini – objašnjava nam razlog svoje male ozljede Domagoj, jedan od trojice članova Biciklističkog kluba Crikvenica.

Više sreće imao je gospodin Mauricio Božac. Njegova neobično korpu-lentna figura, malo ojačana u predijelu struka, ne ostavlja, na prvi pogled, do-

jam "opasnog" bicikliste, ali kako tvrdi sam Mauricio, polučila je vrlo dobre rezultate. – Do ljeta, sve će ovo nestati – uvjerava nas gospodin Božac, član ekipe De Conte iz Labina.

Sakupljeni rezultati ubrzano se zbrajaju i već imamo imena pobjednika. – Treće mjesto DŠM Koromačno, drugo mjesto BBK "Istra Bike" i prvo mjesto ekipa iz Tupljaka!

Na improvizirano postolje penju se nagrađene ekipe. Da ovaj trenutak ne bi bio previše svečan i pomalo patetičan pobrinuo se domaćin, gospodin Perko. Pridruživši se pobjednicima s najomiljenijim "tovarom" magarcem Đimijem – posljednjim Mohikancem, pardon, posljednjim magarcem ovoga kraja, porijeklom iz Brguda – izmamio je dugi i veliki pljesak svih prisutnih.

I na kraju da spomenemo: ovo nadasve zdravo i hvale vrijedno rekreacijsko druženje organizirano je pov-

dom Dana voda, koji se obilježava 22. ožujka, u organizaciji BBK "Istra bike" i rezervata "Liburna".

Potaknimo kreativnost djece

“Nevidljivi Jurić” odjurio na pulski Lidrano

tekst i fotografije: Kristian Stepić Reisman

Školari Labinščine pogledali su i odslušali 27. veljače u raškom RKUD-u radove što će ih 7. travnja u Puli predstavljati na županijskoj smotri literarnog, dramskog i novinarskog stvaralaštva “Lidrano”.

Predstave “Nevidljivi Jurić” Osnovne škole “Vladimir Nazor” iz Potpićna i “Slap – La cascata” labinske Srednje škole Mate Blažine dobile su najviše povjerenja ocjenjivačke komisije, dok su se u literarnim radovima istaknuli Petra Dobrić s recitacijom “Bura” i Florijan Milevoj s pjesmom “More”, oboje iz područne škole u Koromačnu, te učenici škole “Ivo Lola Ribar” Sanja Zuljani, Renata Barišić i Ana Tavić. Sanja je napisala pjesmu “Tišina”, Renata “Izvori tišina”, a Ana “Sličice zime”. Rea Milevoj iz Osnovne škole “Matije Vlačića” autorica je pjesme “Moj kroj”, a Paola Kamenar iz Srednje škole “Mate Blažine” pjesama “Nada” i “Svakodnevnica”. Verena Višković napisala je “Plavu veštu”, a jedina sudionica iz kategorije dramsko scenskih izraza i pojedinačnih nastupa Morena Jursić kazivala je rad Ivana Buljana “Prva ljubav”. Sve je tekstove i izvedbe ocjenjivalo Međuopćinsko povjerenstvo u kojemu su bile Silvija Tenčić-Stemberger

iz OŠ Matije Vlačića, Zvezdana Sinković iz škole Vladimira Nazora iz Potpićna, Ivona Bučan iz labinske srednje škole, Mirjana Šadek iz raške osnovne škole, te labinska pjesnikinja dr. Suzana Mušković.

Svečanost je pred oko 50-ak školaraca u RKUD-u vodila Željana Gregov, a uvodnu su priredbu dobrodošlice pred pedesetak nestrpljivih, no dobro raspoloženih gledatelja izveli učenici škole domaćina. Polaznice sedmog i osmog razreda škole “Ivana Batelića” otplesale su ritmično scensku točku po pjesmi “Something”, a potom su njihove kolegice, uz pratnju blok flaute otpjevale popularnu dalmatinsku narodnu pjesmu “La musica di notte”, zasluživši veliki pljesak. Elvira Alatić kazivala je svoj rad nagrađen na prošlogodišnjem županijskom “Lidranu”. Toplo je primljen i školski zbor, otpjevavši evergreen “Jalta, jalta”, koji je zasigurno i one starije podsjetio na mladost, budući da je ta pjesma, posvećena miru, nezaobilazni dio glazbenih udžbenika već nekoliko desetljeća. U ponešto smirenijem, gotovo snovitom ritmu nastavile su Admira Džinić, Stela Janić, Helena Dervišaj i Lea Nekić, izvevši splet pjesama hrvatskih autora posvećen moru.

MALA ŠKOLA PUNA TALENATA

Petra i Florijan učenici su Područne škole iz Koromačna. Svojim su poetskim radovima sudjelovali na Općinsko – gradskim susretima – Lidrano 2004. u Raši.

U kategoriji nižih razreda osvojili su prva mjesta i time se plasirali na Županijsko takmičenje u literarnom izrazu koje će se održati u Puli. Motive su pronašli u očuvanoj ljepoti primorskog kraja kojoj se svakog novog jutra divimo s prozora naše škole.

mentor učenika: Lorena Dobrić

BURA

Kada bura zapuše
zima mi je va duše.

Rumeno mi je lice,
na glovo stavin bareto,
na ruki rukovice.

Malo fali da me zame ća,
va kućo brzo ujedn ja.

Tepli čaj i nogi vajer,
baš son mići frajer.

učenica: PETRA DOBRIĆ, 3. razred
škola: OŠ Ivana Batelića;
PRO Koromačno

MORE

More luta i ribe guta.
More duboko – ribi je oko.
More pliva, tajne pokriva.
More duboko – penje se
visoko.
More, more ...

učenik: Florijan Milevoj, 4. razred
škola: OŠ Ivana Batelića,
PRO Koromačno

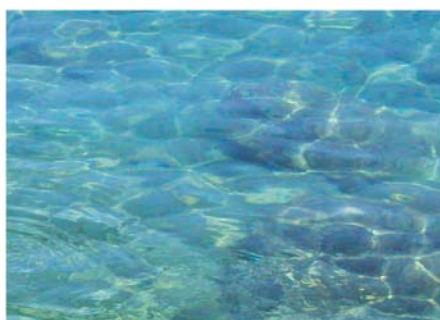
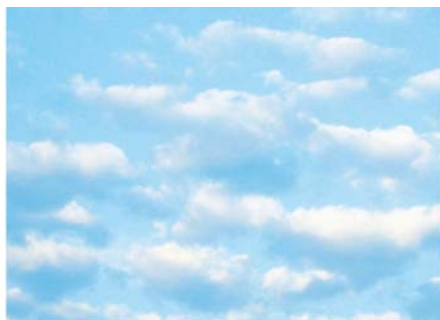
Posebno je dobro primljena predstava školske mudrosti, Osnovne škole iz Potpićna, u kojoj su učenici pod vodstvom Nade Peršić šaljivo prikazali uobičajene nesporazume između nastavnika i učenika. Karakteri su izvršno pođođeni, pa je tako svatko među različitim tipovima učenika mogao “prepoznati” nekog svog školskog kolegu, ili prizvati u sjećanje neku danas smiješnu, ali tada bogme strašno važnu (ne)zgodu s razrednikom ili razrednicom. Autorice teksta Danijela Petrović i Martina Bilić i same su nastupale, uz Marijanu Smolić, Samantu Floričić, Ines Buršić, Kristinu Stojišić, Dijanu Tončić, Mikelu Lukšić, Elis Baćac, Tina Jakonišića, Antonelu Fornažar i Martu Percan.

Učenica srednje škole Katerina Škopac interpretirala je recitaciju “Baščanska ploča”, Morena Jursić pjesmu Ivana Buljana “Prva ljubav”, a Verena Višković pjesmu “More”. Dramsko

scensku igru “Nevidljivi Jurić”, prema tekstu Viktora Cara Emina izveli su Delan Fable, Dea Lazarić, Manda Brčina, Alma Mrkonjić, Elma Mulavdić, Tina Uravić, Admira Junuzović, Dolores Vale i Eni Smoković, svi učenici viših razreda potpićanske škole.

Obraćajući se učenicima i uzvanicima, ravnatelj Stanislav Horvat, poželio je neplasiranim sudionicima više uspjeha na idućem natjecanju, dodavši da se ne bi trebali žalostiti, već shvatiti to kao poticaj da nastave na najljepši način pokazivati svoju kreativnost. Priredbu su poduprli Općina Raša i Holcim. Predstavnik za suradnju s udrugama te tvrtke Moreno Bartolić, rekao je da je Holcimu vrlo drago pomoći ovakvoj manifestaciji. Osim na ekologiju Holcim stavlja naglasak i na obrazovanje najmlađih i na poticanje njihove kreativnosti, a Lidrano je jedan od boljih primjera edukacije i puta kojim bi mladi danas trebali krenuti. Holcim je donirao sredstva za kupnju vrijednih knjiga kao nagrada autorima najboljih radova.

www.holcim.hr

Svi radnici Holcima žele vam sretan Uskrs!

Vaš Holcim

Holcim poklonio računalu Društvu športova na moru "Koromačno"

Ribolovci postaju on-line

tekst i fotografije: Kristian Stepčić Reisman

Vinicio Cavenago imao je devet godina kad su ga roditelji prije gotovo pet desetljeća upisali u malu školu ribolova, organiziranu na otoku Sv. Katarina kraj Rovinja. – *Bio je to jedan od prvih seminara o ribolovu štapom u bivšoj Jugoslaviji. Imao sam nekakav aluminijski štap za pecanje, nalik dršci od kišobrana. U našim krajevima taj je alat bio sve do devedesetih praktički nepoznanica, rijetko se koristio. Riba se tradicionalno lovila udicom, prisjeća se Cavenago tih vremena. Četiri desetljeća pasioniranog bavljenja sportskim ribolovom naš je sugovornik okrunio napisavši čak 13 skripti o tom sportu, namijenjenih djeci i mladima, koje se i danas koriste širom Hrvatske. S Uvažanimom Slobodanom Šoljanom suorganizator je male škole ribolova, gdje su stasale generacije mladih ribolovaca.*

S Viniciom razgovaramo nakon skupštine Društva športova na moru "Koromačno", koja je održana 20. veljače. Vinicio u DŠM-u obavlja funkciju člana Izvršnog odbora, a na skupštini je za novog predsjednika izabran Moreno Bartolić, ujedno zadužen za suradnju s udrugama u Holcimu Hrvatska. Odmah nakon zasjedanja svoje je klupske kolege razveselio poklonivši im u ime Holcima računalu. Kako nam je tom prigodom izjavio, računalu će im jako koristiti u planiranom otvaranju internet stranice.

– *Projekt nije skup, a privlači sponzore, jer se njihov logo može staviti na stranicu. Ujedno, rezultati o natjecanjima bit će pravovremeni i svima dostupni, kazao je Moreno. – Ja sam stara škola, nadovezao se Vinicio; – Ne razumijem tu elektroniku, ali prihvaćam svaki koristan oblik promocije kluba, kazao je, zahvalivši se na računalu. Holcim će, dodao je Moreno, pomagati sve vrijedne*

ekološke projekte i udruge iz lokalnih zajednica u kojima živi i radi, a među njima i ovdašnje ribolovno društvo. Po njegovu mišljenju, primjer je to uspješne suradnje i odnosa na temelju kojeg se poboljšava kvaliteta života lokalne zajednice. Zahvalivši se na donaciji Cavenago je dodao da će im pokušati uzvratiti na razne načine, od sudjelovanja u ekološkim akcijama do "grade-lanja" na tvrtkinim feštama. Podsjetio je da su protekle godine sudjelovali u akcijama uređenja plaža u Koromačnu i Vošćici, te su u četiri navrata čistili teren oko mjesne škole. Akcije je potaknuo Holcim, u želji da svaka udruga s kojom surađuje i na taj način doprinese lokalnoj zajednici.

– *Počeli smo kao totalni outsiders, prisjeća se Vinicio početaka kluba, dok sjedimo u njihovim još neuređenim prostorijama u zgradi bivšeg kina. Zahvaljujući predanom radu s mladima i brojnim tečajevima, postigli smo zavidne rezultate, priča nam Vinicio, dok njegov sin Robert mobitelom naziva svoje klupske kolege, provjeravajući je li ispravno upamtio titule koje su osvojili. Daniel Fonović plasirao se na svjetsko*

prvenstvo održano u Umagu, u junior-skoj je reprezentaciji bio Tedi Milevoj, dok je treće mjesto na državnom prvenstvu osvojio Robert Cavenago. Njegov

lov prvenstveno opuštajuća razonoda, koji mnogi prakticiraju sami, Robertu se sviđa i druženje ribolovaca. Upravo je izmjenjivanje iskustava, savjeta te olak-

je otac pak bio trener hrvatske ženske reprezentacije u surf – castingu (što bi

šavanje dobivanja ribolovnih dozvola bio razlog povezivanja. Klub je, po Viniciom sjećanjima, osnovan tog davnog ljeta 1989. godine i radi čisto praktičnih razloga, kako ljubitelji ribolova ne bi morali odlaziti u 15-ak kilometara udaljeni Labin ili Plomin, gdje su već postojali klubovi. Prvi je predsjednik bio Bruno Mišon, slijedili su Lucijan Načinović, Mario Diminić, Lučano Maglica i danas Moreno Bartolić.

Ribolovce i lovce bije glas velikih hvalisavaca bez pokrića. Je li to doista tako, pitamo Vinicia.

– *Postoji samo jedna razlika između lovaca i ribolovaca, priča kroz smijeh. – Jedni lažu 365 dana u godini, a drugi dok traje lovna sezona. U ovu crnu sliku ne ubrajaju se, po njegovu mišljenju, pravi sportaši, koje nije sram priznati da ponekad nisu bili dobre kobi, te da je ona "vražja" orada od pet kila ipak pobjegla, a smdač nastavio krčiti šumske gustiše. – Normalno je da je ljudima žao kada ništa ne ulove, ali taj se osjećaj ne smije pretvoriti u zavist. Bolje je čestitati prijatelju i nadati se da će drugi puta biti bolje, zaključuje Vinicio.*

bilo pecanje štapom s plaže), koja je na svjetskom prvenstvu u Portugalu osvojila zlatnu medalju. – Natjecanja su najbolja škola. Malo čudno zvuči, ali u sportskom ribolovu često se "krade okom". Uvijek krišom promatraš poteze kolega. Na natjecanju se mnogo toga može naučiti od boljeg, kaže Vinicio. Denis Basanese, član Nadzornog odbora kluba, dodat će pak da je glavnina uspjeha u treningu i upornosti. Iako je ribo-

**Holcim rabačkim
roniocima darovao
set za prvu pomoć**

tekst: Kristian Stepić Reisman

Jamstvo sigurnijeg istraživanja podmorja

Set za prvu pomoć poklon je za kojeg se nadate da vam nikad neće trebati. Njegova se vrijednost, naime, ne prepoznaje u svakodnevnim situacijama, izuzmemo li vježbe na raznim tečajevima, već u onim kritičnim momentima, kada svaka sekunda znači život ili smrt. Tada je prava pomoć i kvalitetna oprema od neprocjenjive važnosti. Vodila se time i Cementara Holcim, koja potpomaže brojne ovdašnje udruge, a među njima i Društvo podvodnih aktivnosti "Rabac", kojemu je nedavno poklonila opremu za prvu pomoć vrijednu osam i pol tisuća kuna. Instruktori ronilačkog kluba zauzvrat su za četiri djelatnika cementare organizirali tečaj ronjenja, a sudjelovali su i u aktivnostima povodom Dana zaštite okoliša, kada su 5. lipnja čistili podmorje oko Koromačna. Riječ je o još jednoj donaciji jedne od najuspješnijih ovdašnjih tvrtki, koja u sklopu svoje politike održivog razvoja i društvene odgovornosti posebno doprinosi zajednici u kojoj djeluje. Pomažu se udruge i projekti koji neće ovisiti samo o povremenim donacijama, već se i sami truditi pozitivno djelovati na okoliš. Rabački će ronionci sudjelovati na Sajmu dobrih ideja 22. travnja, gdje će suradnjom s drugim udrugama pokušati doći do novih zanimljivih zamisli.

A ako postoji udruga u čijoj je srži okoliš, fascinacija njegovom raznolikošću i skrivenim blagom, onda je to rabački ronilački klub. Ljubav prema tom izazovnom sportu, kojeg će Doriano Zupić opisati neiscrpnim izvorom novih iskustva, nadopunjena je i velikom odgovornošću. Ronjenje bez pratitelja više se ne prakticira, pojašnjava nam Nine Ba-

jić, agilni predsjednik kluba. Otkako su promijenjeni propisi, ima znatno više reda. Na moru je naime obavezno nošenje tzv. "Danovog kompleta", kojeg je ronionici kupila cementara.

— Pod vodom treba konstantno pratiti znakove koje nam šalje tijelo. Nije pametno roniti bez pratitelja, i ne treba se forsirati. Neke podvodne ribolovce plijen zna odvući preduboko. Isprva je sve u redu, misle da će izdržati, ali onda samo odjednom izgube svijest. U našem klubu to se nikad nije dogodilo. S obzirom da čovjek nikad ne zna što ga može zadesiti, pribor će nam jako dobro doći, a uz to i zakonom je obavezno njegovo nošenje, veli Nine Bajić, dodajući da je prijašnja oprema zapravo pripadala Domu zdravlja, te da sada konačno imaju vlastitu.

Moreno Bartolić, Smiljana Hrvatina, Alan Šišinački i Silvano Cukon, djelatnici Holcima uspješno su završili tečaj, pa će se jamačno katkad pridružiti članovima DPA u istraživanju podmorja. Njihovim napretkom i više je nego zadovoljan instruktor Doriano Zupić.

— Tečaj je trajao od 21. do 27. rujna i svi su ga sudionici uspješno završili. Sastojao se od teorijskog i praktičnog dijela. Održavao se poslijepodne i trajao oko četiri pet sati. Riječ je o početnom kursu oznake RI po CMAS-u, što je kratica za Svjetsku konfederaciju podvodnih aktivnosti. Svaki je početak težak, ali bilo je zadovoljstvo gledati kako polaznici svakim danom sve bolje i bolje odrađuju vježbe i zadatke. Posebnu pohvalu zaslužuje sklonost timskom radu i suradnji, što je karakteristično za Holcim. Ona je došla do izražaja i na našem tečaju, ispričao nam je Doriano. Svako uranjanje, naglasit će, novi je doživljaj. Stari potopljeni brodi, novi grebeni i živa bića, sve to iznova čovjeka začuđuje i ispunjava divljenjem. — Čak i kad odlazimo na ista mjesta, osjećamo se jednako oduševljeno kao da ih prvi puta vidimo. Ronjenje je valjda takav sport, sažet će Doriano svoja iskustva.

Rapčani će njega, kao i njegove klupske kolege Kardija Županića i Dorijana Mohorovića te Ninu Bajića pratiti i po intervenciji prilikom ispuštanja ulja s broda Stella Polare

Ronilački klub broji 46 članova, koji se povremeno sastaju u klupskim prostorijama u uvali Maslinica. U njima se održavaju predavanja te stječu osnovna znanja o mjerama sigurnosti. Moreno Bartolić upoznao nas je i s jedinom čudnovatom pojavom, tzv. dubinskim pijanstvom, koje nastaje zbog povećane apsorpcije dušika u plućima izazvane jačim tlakom ispod površine. Od njega se ljudi počinju ponašati poput pijanaca, sve im je veselo, vrti im se u glavi i slično. To može biti vrlo opasno, pojašnjava nam Moreno, kojeg će Doriano izdvojiti kao jednog od najtalentiranijih polaznika.

— Najveći izdatak u ronjenju je oprema. Cijena jednog dobrog pribora uvijek se kretala oko tisuću eura. Kod tečaja se trudimo omogućiti korištenje naše opreme, jer nitko ne želi uložiti toliko mnogo novca u nešto čime se možda kasnije neće htjeti baviti, pojašnjava Nine. Doriano će pak dodati da njihov klub jedini u Istri nudi besplatno punjenje, te da se još uvijek odupiru komercijalizaciji. Predanost volonterstvu, ali i rad doveli su do iznimnih rezultata. Danijel Pizentić i Hrvoje Hrvatina osvojili su 18. mjesto u podvodnom ribolovu od sedamdeset ekipa iz cijelog svijeta na Kupu gradova u Malom Lošinj te kao klub prvo mjesto na Memorijalu "Tome Stipančića" u Puli. Hrvatina je nedavno je igrao rukomet za "Rudar", a u ronilačkom je klubu je oko tri godine. Hrvoje je posebno doprinio ekipi ronjenja na dah, dok je po podvodnoj orijentaciji klub i prije bio poznat.

— Ronjenje je iznimno zanimljiv i siguran sport, ako mu se pristupi na pravi način i uz dobru organizaciju, zaključuje Doriano i poziva i druge ljubitelje mora dobrog zdravlja da im se pridruže.

Općina Raša želi potaknuti razvoj gospodarstva i turizma

U zgradi Majstila Poduzetnički inkubator

tekst i fotografije: Branko Biočić

S nekoliko prioritenih programa u čije bi se sufinanciranje trebala uključiti i Istarska županija, Općina Raša namjerava potaknuti razvoj gospodarstva i turizma na svome području te riješiti neke infrastrukturne probleme. Na području Općine Raša nekoliko je gospodarskih subjekata zatvoreno, prije svih Tvornica alata i strojeva koja je u zlatna vremena zapošljavala i 1.100 radnika, Tvornica tekstila Majstil, Luka Bršića ne radi već 13 godina pa stoji pusta i prazna. Glavni su gospodarski oslonac Holcim u Koromačnu, Istarska tvornica vapna Most Raša te nekoliko manjih privatnih tvrtki koje uspješno posluju. Prvomajska se nalazi u stečaju, a nedavno ju je kupila slovenska tvrtka Barotechna koja planira u svibnju pokrenuti proizvodnju sa stotinjak radnika.

Načelnik općine Josip Knapić najavljuje kako postoji veliki interes da zgradu bivše tvornice tekstila Majstil koja je sad u stečaju općina otkupi za 2,5 milijuna kuna te da se ona uz minimalna ulaganja pretvori u Poduzetnički inkubator. Trgovački sud u Rijeci već je dvaput objavio natječaj za prodaju te zgrade, ali nažalost nije bilo interesa. "Za razliku od ranijih mišljenja mi smatramo da umjesto Doma umirovljenika u toj zgradi treba otvoriti Poduzetnički inkubator", kaže Knapić. To znači da bi se po modelu nekadašnjeg samačkog hotela za rudare u Labinu gdje je otvoren Poduzetnički inkubator i u Raši prostor, pod povoljnim uvjetima, iznajmio zainteresiranim poduzetnicima i obrtnicima ili onima koji tek otvaraju svoje tvrtke i obrte.

Upravna zgrada bivše Prvomajske koja je prešla u slovensko vlasništvo

Novim prostornim planom Općine Raša želi se potaknuti i razvoj industrijske zone Štalija-Bršića, oživiti luka i cijelo područje Štalija te u raškom akvatoriju razviti turističku djelatnost. I nedavno održana tribina u Trgetu pokazala je da se mještani protive otvaranju kamenoloma na tom području, već se zauzimaju za razvoj turizma i obnovu lučkih aktivnosti posebice jer ovdje već postoji infrastruktura. Od Istarske županije je zatraženo, a ona je to i najavila da u županijskom prostornom planu u obalnom pojasu neće biti mjesta za djelatnost kamenoloma koji devastiraju prostor. Preostaje još uskladiti Master plan razvoja Istarskog turizma i Županijskog prostornog plana jer Master plan predviđa na području od Tunarice do Trgeta izgradnju velike nautičke marine s 200 vezova u vrijedno-

sti 6 milijuna eura, a toga nema u Županijskom prostornom planu. "Taj višegodišnji projekt do sad nije realiziran zbog administrativnih razloga", kaže Knapić. Za razvoj turizma važne su i ceste pa u Općini Raša namjeravaju sanirati derutnu cestu od Ravni do Skitače kako bi se povezala s turističkim dijelom, odnosno naseljima Marina, Ravni, Tunarica i cijelim Raškim zaljevom. Županija bi trebala osigurati 500 tisuća, a općina 700 tisuća kuna. Problem je i cesta Bršića-Trget u dužini od 220 metara gdje su se dosad dogodila tri smrtna slučaja pa je zbog sigurnijeg prometa tu cestu potrebno proširiti. U Raši žele zaštititi i svoju jedinstvenu arhitekturu koja je svojevrsni spomenik kulture jer je Raša najmlađi grad u Istri, nastao prije 60-ak godina isključivo za potrebe rudarenja. Zgrade i krovovi

na trgu u Raši propadaju, Dom kulture, prostor RKUD-a, vrtić i škola, pa je potrebno izraditi listu prioriteta za sanaciju. Postoji i opasnost od urušavanja dimnjaka toplane koja je sagrađena 1936/37. godine. Važan projekt je i rekonstrukcija vodoopskrbne trase Brdo (Labin)-Viškovići-Koromačno te rješenja problema kanala otpadnih voda koji prolazi kroz samo mjesto, gradnja pročišćivača otpadnih voda koji ne postoji u Raši, te postavljanje automatskih mjernih stanica u suradnji s Holcimom koji će mjeriti emisije dimnih plinova iz cementare. O svemu tome razgovaralo se za nedavnog radnog posjeta Općini Raša župana Ivana Jakovčića i dožupana Marina Brkarića pa je za realizaciju tih projekata zatražena potpora županije.

Zgrada Majstila postat će Poduzetnički inkubator

Otvoreni kanal otpadnih voda koji prolazi kroz Rašu

OTPAD KROZ POVIJEST

tekst: Lori Luketa Dagostin

SADAŠNJOST

U poslijeratnim godinama, u vrijeme ekonomskog čuda, raste količina otpada, započinje proizvodnja (i trgovina) novih roba: hladnjaka, gramofona, televizora i nadasve predmeta izrađenih iz plastičnih materijala. Dolazi također do širenja proizvodnje zastora i odjeće iz sintetičkih materijala koje nije potrebno glačati, peći na ugljen zamjenjuju se pećima na plin, a zbog toga mnogi predmeti, umjesto da budu spaljeni, završavaju u kanti za smeće.

U industrijskim zemljama počinje se govoriti o tzv. Društvu "koristi i baci".

Snagom promidžbene kampanje potrošač je bio prisiljen da zamijeni svoja trajna dobra onima jeftinijim i manje trajnima.

Ovaj ciklus završava 80-ih godina 20. stoljeća kada zbog velikih količina otpada njegovo nezbrinjavanje rezultira kriznom situacijom i postaje ozbiljan organizacijski i ekonomski problem. Međutim, zbog neadekvatnih i neprihvatljivih rješenja u početku, kao i manjkavosti zakonodavstva na kojem bi se temeljilo ispravno ponašanje, otpad vrlo brzo postaje i ekološki problem.

Količina krutog gradskog otpada s vremenom je porasla, a isto tako i njegov sastav. Znatno je porasla proizvodnja ambalaže, prirodna vlakna kao što su svila, pamuk i lan zamjenjuju se umjetnim materijalima, prirodni sapun umjetnim, a proizvodnja kemijskih proizvoda se proširila.

Statistički podaci potvrđuju da raste postotni udio papira i plastike (osnovni materijali za izradu ambalaže), dok postotni udio organskog otpada ostaje na razini od oko 30%.

Iako je problem otpada prisutan od davnina, nikada nije dosegao današnje razmjere. Čovjek je, poučen

brzom industrijskom revolucijom, naviknuo živjeti prema načelu civilizacije "koristi i baci", vjerujući da su prirodni resursi i prostorno gomilanje otpada neograničeni.

Danas se problem otpada više ne može uspješno svladati samo jednom tehnologijom, nego kombinacijom većeg broja raspoloživih tehnologija. Takav je pristup, u skladu s principima održivog razvoja, sadržan u cjelovitom gospodarenju otpadom utemeljenom na principu:

- I – izbjegavanje,
- V – vrednovanje i
- O – obrada i odlaganje.

Ca je novega? s Predsjednikom

Nakon što je pročitao prošli broj Predsjednik Stjepan Mesić je rado odgovorio na nekoliko pitanja posebno za čitatelje Ca je novega?

Ca je novega?: Za početak, recite nam nešto o sebi.

Predsjednik Mesić: Rođen sam 24. prosinca 1934.g. u Orahovici. Pohađao sam vrlo tradicionalnu gimnaziju u Požegi gdje su bili odvojeni muški od ženskih razreda, a ravnatelj gimnazije nas je razdvajao čak i u šetnjama po korzu. Diplomirao sam na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1961. godine. Nakon toga 1965.g. kandidirao sam se za Sabor kao nezavisni kandidat na listi građana i postao zastupnik u Saboru SR Hrvatske. Početkom 70-ih bio sam osuđen i proveo godinu dana u zatvoru (Stara Gradiška) zbog sudjelovanja u pokretu za ravnopravnost Hrvatske u tadašnjoj Jugoslaviji, tzv. "Hrvatskom proljeću".

Ca je novega?: Kad ste prvi put počeli razmišljati da se jednog dana kandidirate za predsjednika države?

Predsjednik Mesić: Pa ne znam baš koji je to određeni trenutak bio, ali svaki čovjek u svom životu se penje određenim stepenicama koje si postavi kao cilj. Tako sam i ja bio načelnik općine, zastupnik u Saboru, premijer, predsjednik Sabora i eto predsjednik dvije države.

Ca je novega?: Kako je godina provedena u zatvoru utjecala na Vaš život?

Predsjednik Mesić: Utjecala je na moju egzistenciju i na egzistenciju moje obitelji, jer, znate, nitko ne želi zaposliti bivšeg političkog zatvorenika bez obzira na stručne kvalifikacije. A moram reći i da boravak u zatvoru nije baš ugodno životno iskustvo.

Ca je novega?: A sad malo o veselijoj strani Vašeg života, Vašoj obitelji?

Predsjednik Mesić: Živim u sretnom braku sa suprugom Milkom i imamo dvije kćeri Dunju i Sašu. Sa suprugom sam se upoznao na jednom plesnjaku. Te se večeri birao najbolji plesni par, a moja žena,

koja je inače plesala balet, bila je u žiriju. Brzo sam otpao na natjecanju, ali sam je gledao dok je trajalo natjecanje. Nakon službenog dijela odlučio sam zamoliti je za ples. Na sreću nisam bio baš spretni u plesu pa je ona odlučila malo me podučiti. Zato su uslijedili i ostali susreti, a zatim i 43 godine braka. Na žalost, nemam dovoljno vremena da bih im se posvetio koliko želim, a posebno se to odnosi na unuke. No, zato je svaki trenutak proveden s njima još vrijedniji, još dragocijeniji.

pripremio: Robi Selan

Lakomac

Tone je šo šiškat trsi i kada je paso poli Motetovih brojdi je vide da Mote već šiška. Je vide i to da je na kraj reda pusti boršo i ga je trdo zašpicalo znat ca je Mote ze za marendo. Kako je on bi dosta ća na rede i obrnjen životon, je vreda stavi ruko va boršo i vine vonka jedon lepi kus špeha. Špeh je stavi va žep i ga je pomalo jo dok je šiška, a kada je prišla ura od marendi je šo na kraj poli svoje borši. Kad ga je nadverti marnedat, je i Mote posti delat, ze svojo boršo i priša poli njega da marendajo va kompanije.

I tako, prga Mote po borše i najedonput govori: "Ma, vrah me je do ku mi ni neki ukro ona kus špeha!"

"Ma, vraga! I ca, sada si zosto prez marendi?"

"A ne son ne, son ze panceti. Nego, da mi ne zameriš ca ti govorin dokle jiš, jiman marojdi, a son cu pravat da je dobro hi sako toliko namazat špehon pa son ote nopet."

Cepljon

Jedon Cepljon se je pokle vojski oženi va Like. Je bi kus od šloveka i njegovemu tostu je to bilo trdo drogo. Ga je potehta po plećah i je reka: "Kršan, momak, kršan!"

"A, ne, ne!" je reka vaisti "Ja son od Capića!"

Pisma

Va šćorica se je trefila kada ne samo da ni bilo telefoni i mobiteli, nego ni nanka saki zno čitat i pisat.

Tako je Sipe navigo i je piso doma svoje žene ka ni znala čitat. Suseda Tonina je videla da poštar duron nosi ta pisma, a je znala da Marija ne ume čitat pa nji je rekla: "Ca samo sprovlaš ta pisma na kup? Pridi poli mene, ćun ti ja pročitat ca ti muž piše!"

A Marija se ufendila: "Ca tebe intereso ca mene moj Sipe piše?! To so naše stvora! Će ben on mene pročitat kada pride doma!"